

Lausunto talousvaliokunnalle

Jaan lausuntoni kahteen yleiseen ja kolmeen tarkempaan huomioon. Olen parhaani mukaan kohdentanut huomioni seikkoihin, jotka ovat oleellisia lakiesityksen taloudellisten vaikutusten osalta.

Yleiset huomiot:

- 1) Suomen lainsäädäntö ei juurikaan säätele maamme rajojen ulkopuolella aiheuttamiamme luontohaittoja. Nyt työn alla oleva uudistus ei merkittäväällä tavalla ratkaise tätä ongelmaa, vaan se näyttää jäävän tulevan lainsäädännön ja Euroopan Unionin ratkaistavaksi. Tämä lainsäädäntömme sokea piste käytännössä estää sen, että voisimme onnistua tavoittelemassamme luontokadon pysäyttämisessä. Suomen ja suomalaisten aiheuttaman luontokadon torjumisessa monet rajojemme yli siirtyvät haitat olisi helpompi ja halvempi estää kuin kotimaassa tapahtuvat, joten luonnonsuojelulainsäädäntömme globaalin näkökulman puuttuminen on taloudellisesti tehoton valinta. Rajojemme yli valuvien vaikutusten torjunta koituisi usein kotimaisen tuotannon eduksi, joten kansantaloudelliset hyödyt lisäisivät toimenpiteiden kustannustehokkuutta.
- 2) Suomessa on tehty ideologinen valinta luonnonsuojelun vapaaehtoisuuden puolesta. Esimerkiksi metsiensuojelutilanteissa tämä on ymmärrettävä ja monessa mielessä sosiaalisesti kestävä valinta, joka korostaa omistajan päätösoikeutta alueisiinsa. Valinta on kuitenkin valunut yleiseksi toimintamalliksi, joka tekee luonnonsuojelusta monessa tapauksessa kallista suhteessa tilanteeseen, jossa luontohaittojen aiheuttaja olisi vastuussa haittojen korvaamisesta ja merkittävien haittojen aiheuttaminen olisi estetty. Luonnonsuojelun vapaaehtoisuus on siis tulonsiirto valtiolta luontohaittojen aiheuttajille. Lopulta valtio maksaa luonnonsuojelusta moninkertaisesti suhteessa tilanteeseen, jossa merkittävien haittojen aiheuttaminen olisi estetty lainsäädännöllä. Nyt käsiteltävässä esityksessä on joitakin tätä ongelmaa entisestään pahentavia kohtia, mutta myös tilannetta korjaavia pykälä.

Spesifit huomiot:

- 1) Esityksessä vahvistetaan luontotyyppien suojelua lisäämällä luonnontilaisen kaltaiset purot, norot, lähteet, lähteiköt ja kalkkilammet vesilain suojeltuihin luontotyypeihin. Nämä uhanalaiset luontotyytit ovat pienialaisia, mutta vaikutuksiltaan merkittäviä, koska niissä yhdistyy useita erilaisten ympäristöjen luontoarvoja. Tämä on kustannusvaikutuksiltaan pieni, mutta biologisilta vaikutuksiltaan merkittävä uudistus. Erityisesti lähteiköiden ja pienten

latvapurojen nykyistä parempi turvaaminen on arvioni mukaan yksi halvimmista ja tehokkaimmista keinoista estää luontokatoa maassamme. Näiden lisäysten säilyttäminen osana esitystä on merkittävä askel pienvesiluontoamme koskevan luontokadon pysäyttämisessä. Esitys paranisi tältä osin, jos luontotyyppien turvaan kirjattaisiin myös suojavyöhyke. Se voitaisiin sitoa nykyiseen metsäsertifiointin tasoon, jolloin siitä ei aiheutuisi valtaosalle metsänomistajista taloudellista vaikutusta, mutta valvonta selkeytyisi kun valvontavastuu ei jakautuisi viranomaisen ja sertifiointijärjestelmän välille.

- 2) Esityksessä ekologinen kompensatio kuvataan kokonaan vapaaehtoisena versiona, vaikka koko valmistelun ajan mukana oli myös velvoittava kompensatio luonnonsuojelulain poikkeuslupia koskevissa tapauksissa. Velvoittavuuden poistaminen rikkoo aiheuttaja maksaa -periaatetta ja rankaisee niitä tahoja, jotka pyrkivät aidosti hyvittämään aiheuttamansa luontohaitat. Tällä hetkellä esimerkiksi Helsingin, Espoon, Lahden ja Jyväskylän kaupungit kehittävät tutkimushankkeidemme (No Net Loss City- hanke, ja STN-konsortio BOOST) kanssa omaan maankäyttöönnsä liittyvää ekologisen kompensaation mallia. Velvoittavan kompensaation puuttuessa nämä edelläkävijät joutuvat kantamaan suuremman osan luonnonsuojelun kustannuksista. Tämä näkyi esimerkiksi Helsingin kaupungin lausunnossa lakiehdotukseen. He puolsivat velvoittavaa kompensaatiota. Velvoittavaa kompensaatiota vastustavat lausunnot olivat pääosin sellaisten haitan aiheuttajien antamia, jotka hyötyvät luonnonsuojelun kustannusten siirtymisestä valtion ja vapaaehtoisten edelläkävijöiden taakaksi. Velvoittavuuden palauttaminen esitykseen olisi kansantaloudellisesti järkevä valinta ja lisäisi luonnonsuojelun oikeudenmukaisuutta.
- 3) Esityksessä on yksittäinen yritys rajoittaa suomalaisten ulkomailla aiheuttamaa luontokatoa. Kiellettyä olisi tuoda metsästysmuistona maahan maailmanlaajuisesti uhanalaisten, kansainvälisen kaupan uhkaamien, lajien osia. Tämä on tervetullut muutos, mutta samaan aikaan sallituksi jää esimerkiksi maailmanlaajuisesti uhanalaisten tonnikalalajien tai ankeriaan myyminen maassamme. Luonnonsuojelulainsäädännön vaikuttavuutta parantaisi eri lajiryhmien mahdollisimman samankaltainen kohtelu. Lajin turvan pitäisi riippua sen uhanalaisuudesta eikä siitä, sattuuko se olemaan kasvi, nisäkäs vai kala. Esitystä kannattaisi muuttaa siten, että kaikkien maailmanlaajuisesti uhanalaisten lajien maahantuonti olisi kiellettyä. Muutos ohjaisi korvaamaan uhanalaiset lajit esimerkiksi kotimaisilla pyyntiä kestäville kalalajeilla joten sen taloudellinen vaikutus olisi todennäköisesti positiivinen.